

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Херсонський національний технічний університет

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ, ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

ВИПУСК 2(5)

Збірник наукових праць

Херсон – 2011

УДК 351.862.4
ББК 65.050.2 (4 Укр)
А 43

Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології

/ Збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету. – Вип.2 (5). – Херсон, 2011. – 442 с.

Затверджено Вченою радою Херсонського національного технічного університету (протокол № 2 від 18 жовтня 2011 р.).

Наукове фахове видання з державного управління та педагогічних наук, затверджене Постановою президії ВАК України № 1-05/2 від 23 лютого 2011 р. (Бюлетень ВАК України. – 2011. – №4. – С.2).

Редакційна колегія:

Бутенко Володимир Григорович – завідувач кафедри педагогіки і психології Херсонського національного технічного університету, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, голова редакційної колегії.

Гуцоліяк Оксана Олександрівна – аспірант кафедри педагогіки і психології Херсонського національного технічного університету, відповідальний секретар.

Бакуменко Валерій Данилович – проректор з наукової роботи Академії муніципального управління (м. Київ), доктор наук з державного управління, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

Бех Іван Дмитрович – директор Інституту проблем виховання НАПН України, дійсний член (академік) НАПН України, доктор психологічних наук, професор.

Бургун Ірина Василівна – доцент кафедри педагогіки і психології Херсонського національного технічного університету, кандидат педагогічних наук, доцент.

Глузман Олександр Володимирович – ректор Кримського гуманітарного університету, дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Голобородько Євдокія Петрівна – професор кафедри педагогіки і психології комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Змієвська Людмила Вячеславівна – доцент кафедри педагогіки і психології Херсонського національного технічного університету, кандидат психологічних наук, доцент.

Коваленко Микола Андрійович – завідувач кафедри «Фінанси і кредит» Херсонського національного технічного університету, доктор економічних наук, професор.

Кондрашова Лідія Валентинівна – професор кафедри педагогіки і психології Херсонського національного технічного університету, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

Кругла Наталя Анатоліївна – декан факультету кібернетики Херсонського національного технічного університету, кандидат історичних наук, доцент.

Лопушинський Іван Петрович – завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, доктор наук з державного управління, кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України.

Мартиненко Володимир Федорович – професор кафедри управління суспільним розвитком Національної академії державного управління при Президенті України, доктор наук з державного управління, професор.

Миколайчук Наталя Сергіївна – декан факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації Херсонського національного технічного університету, доктор економічних наук, професор.

Плющ Руслан Миколайович – перший заступник Голови ДПА у Львівській області, начальник управління податкової міліції, доктор наук з державного управління, професор.

Рогальський Франц Борисович – перший проректор Херсонського національного технічного університету, кандидат технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України.

Рудакевич Марія Іванівна – завідувач кафедри державного управління та економіки Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, доктор наук з державного управління, кандидат педагогічних наук, професор.

Синьов Віктор Миколайович – директор Інституту корекційної педагогіки та психології Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, дійсний член НАПН України, доктор психологічних наук, професор.

Сусоров Віктор Дмитрович – завідувач кафедри історії України і культури професійного спілкування Херсонського національного технічного університету, доктор історичних наук, професор.

Топалова Ельзара Халілівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління, доцент.

Троцько Анна Володимирівна – проректор Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор.

Федяєва Валентина Леонідівна – проректор з наукової роботи Херсонського державного університету, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України.

Шерман Михайло Ісаакович – професор кафедри педагогіки і психології Херсонського національного технічного університету, доктор педагогічних наук, доцент.

ISSN 2225-9724

© ХНТУ, 2011

© Колектив авторів, 2011

Список використаних джерел:

1. Борисова Ю. «Позашкільне виховання. 16 років по тому» // «Дзеркало тижня» №8, 03 березня 2007.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремінь.- К.: Юрінком Інтер. 2008. – 1040 с.
3. osvita.ua/vnz/reports/culture/11247.

УДК 37.036.5:371.132

І. А. Волошук

МОТИВАЦІЯ ТВОРЧОСТІ МОЛОДОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК ОСНОВА ЙОГО ГОТОВНОСТІ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглядається мотивація творчості як основа готовності молодого вчителя до педагогічних інновацій, розкриваються характеристики мотиваційно-ціннісного її компонента і умови стимулювання позитивної мотивації нестандартної діяльності.

Ключові слова: мотивація творчості, педагогічні інновації, готовність до інноваційної діяльності.

Voloshyk I.A. Motivating creativity of young teachers as the basis for his willingness to innovative teaching activities.

Annotation. This article discusses the motivation of creativity as the basis of readiness to teacher teaching innovation, expanded features and value of its motivational component and conditions for promotion of positive motivation of non-standard work.

Keywords: motivation creativity, pedagogical innovation, a willingness to innovate.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Однією з актуальних проблем управління інноваційними процесами в освітньому середовищі є проблема підготовки молодого вчителя до інноваційної діяльності. Сутність даної проблеми залежить від багатьох чинників, але найголовнішою серед них є створення умов для особистісного розвитку кожного молодого спеціаліста. Підкреслюючи важливість розвитку інноваційного потенціалу сучасні науковці пов'язують цей феномен з розвитком професійно-значущих якостей особистості, які забезпечують спрямованість молоді людини на самореалізацію, самоствердження, вироблення власної творчої позиції. Досвід підтверджує, що молодий спеціаліст не може прийняти інноваційні зрушення як звичайну методичну інструкцію, він може лише «прийняти» їх, оволодівши уміннями інноваційної діяльності та навичками аналітичного осмислення педагогічних фактів, явищ, процесів з нових позицій. В зв'язку з цим, основа підготовки молодого спеціаліста до інноваційної професійної діяльності полягає в актуалізації його особистісних якостей і здібностей, які мотивують його на свідомий перспективний професійний розвиток та створення педагогічних інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема спрямування вчителя на інноваційну творчу діяльність розглядалася багатьма вченими як процес максимального розкриття особистісного потенціалу педагога. А.Аверіна, В.Кан-Калик, Л.Кондрашова, Н.Кузьміна, В.Сластьонін, В.Сисоєва та інші пов'язують розвиток творчих якостей вчителя не лише з природними нахилами особистості, але і результатом набутого досвіду діяльності, якої можна навчитись, оволодіти, сформувати.

Мотивування педагога на актуалізацію власних сутнісних сил особистісного потенціалу розглядається вченими О.Виговською, О.Остапчук, В.Безпалько. Підкреслюючи важливість позитивного мотиву саморозвитку ці вчені пов'язують здатність до саморозвитку з інноваційною діяльністю, тому що завдяки мотиву здійснюються зрушення у психічному розвитку молодого вчителя і спонукають його до впровадження інновацій.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати те, що всі дослідники, які займаються розробкою теоретичних основ готовності вчителя до педагогічної діяльності, виділяють в її структурі мотиваційний компонент і говорять про його практичну значущість. Але в практичній роботі ще не достатньо методичних матеріалів у допомозі вчителю щодо вдосконалення мотиваційної сфери його особистості, керівники навчальних закладів не володіють методикою стимулювання мотивів творчості, настанови на інноваційну діяльність особливо молодого вчителя.

Формулювання цілей статті. У статті розглядаються умови формування мотивації творчості молодих вчителів на інноваційну діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес формування готовності молодого вчителя до інноваційної діяльності складається з таких елементів: суб'єкт (особистість молодого спеціаліста), об'єкт + орієнтир (наразі інноваційна діяльність і її результати), способи діяльності й ставлення суб'єкта до діяльності та її результату.

Специфічність процесу формування готовності до інноваційної діяльності полягає, слід уважати, в об'єкті, у самій інноваційній діяльності, результатом якої є не тільки створення чогось нового, але й розвиток самого суб'єкта – молодого вчителя. При цьому процес формування готовності молодого вчителя до інноваційної діяльності буде розглядатись у двох аспектах: як інтегровані особистісні якості молодого вчителя та як процес його формування в умовах реальної професійної педагогічної діяльності.

Мотиваційно-ціннісний компонент є важливим у структурі готовності до інноваційної діяльності. Згідно з висновком Є. Ільїна [4] про те, що мотив слід розглядати як складне інтегральне психологічне утворення, що включає потребу, ідеальну мету, спонукання та намір, аналізуватиметься залежність інноваційної діяльності молодого вчителя від його домінуючих мотивів.

Педагогічна діяльність обов'язково включає в себе уявлення вчителя про цілі й умови їх досягнення, а також про розуміння ним ефективності обраних засобів реалізації. По суті, це робота в мотиваційній сфері вчителя.

Практика стверджує, що педагогічна діяльність молодого вчителя характеризується бажанням самоствердитись. Мотив зовнішнього самоствердження полягає в отриманні позитивної оцінки власної діяльності.

Мотив самореалізації займає значне місце в системі мотивів інноваційної діяльності. Саме для цього необхідне створення такої методичної системи, яка б була потенційно й дієво спроможна забезпечити нові науково-дидактичні запити і потреби молодого вчительства.

Особливості мотиваційної сфери інноваційної діяльності досліджувались у роботах вітчизняних і зарубіжних учених В. Андрєєва [1], О. Виговської [2], Л. Даниленко [3], Я. Пономарьова [5], С. Сисоевої [6], які підсумовують: творчий потенціал особистості, яка здійснює інноваційну діяльність, знаходиться в постійному розвитку.

Мотиваційно-ціннісний компонент готовності до інноваційної діяльності об'єднує у своєму змісті мотиви й ціннісні прагнення особистості: відповідальне ставлення до

діяльності, потребу в саморозвитку, самостійному прийнятті рішення, вільному виборі, проектуванні інноваційних прагнень, бажань, інтересів і орієнтацій молодого вчителя.

Цей компонент є основою виникнення протиріч, зіткнень освітніх цінностей і професійного досвіду вчителя. Тому його основу створюють потреби не в готових знаннях або чужих думках, а в бажанні долати виниклі протиріччя й труднощі в професійній діяльності, інтерес до моральної сторони перетворень життєвого досвіду, прагнення до вільного вибору професійного розвитку й інноваційного підходу до вирішення професійних задач.

Змістовою стороною цього компоненту готовності є ставлення молодого вчителя до інноваційної діяльності як цінності й смислу його життя. Мотиваційно-ціннісні інтереси, потреби, установки проявляються як у внутрішньому, так і в зовнішньому просторі особистості, створюючи умови для саморозвитку особистості молодого вчителя, його готовності до інноваційної діяльності.

Цей компонент передбачає орієнтацію на інноваційну діяльність як цінність, яка підкреслює самостійність, пошукову активність і досягнення особистісних успіхів у процесі інноваційного пошуку. При цьому ступінь активності визначається рядом ознак: характером висування мети інноваційної діяльності, її регуляцією й оцінкою, доведенням початої справи до кінця, відповідальністю та ініціативою. Екстраполюючи ідеї В. Андрєєва [1] у руслі завдань дослідження, слід визнати, що «відкриття для себе смислу» різних аспектів інноваційної діяльності, активно-пошукова позиція по відношенню до оточуючого середовища, орієнтації на інноваційний пошук як цінність є системотвірними моментами. Великого значення в цьому сенсі набуває емоційний фактор – переживання радості відкриття нового, створення чогось оригінального, що повинне стати способом підкріплення мотиваційного компоненту. Головним результатом процесу орієнтації на інноваційний пошук як цінність є перетворення особистості. Потреба пізнати себе свідчить про перетворювальні явища, які відбуваються в особистості, що, у свою чергу, детермінує прагнення до самоствердження. Професійно-педагогічне самовдосконалення визначається як процес і результат творчого цілеспрямованого руху вчителя, молодого спеціаліста до інноваційного професійного розвитку, що досягається завдяки самоосвіті, самовихованню, самоактуалізації та забезпечує гармонізацію зовнішніх впливів з внутрішньою активністю, результативність формуючих впливів на розвиток потреби в самовдосконаленні. Мотиваційна смислова спрямованість на педагогічну професію як сукупність усвідомлених стійких мотивів і прагнень до інноваційної педагогічної діяльності виступає суттєвим стимулом і головним чинником професійного зростання та самовдосконалення.

Ціннісно-смислова направленість діяльності вчителя мобілізує особистісні резерви, мотиви, інтереси й потреби. У процесі оволодіння освітніми цінностями в нього розвивається потреба в інноваціях і нововведеннях, нестандартних вирішеннях професійних задач.

Мотиваційно-ціннісний компонент готовності орієнтує молодого вчителя на оновлення власних знань, професійних умінь, розвиває його потребу в постійному вдосконаленні власної особистості. Готовність до інноваційної діяльності необхідно розглядати не лише як компонент мотивації, а як взаємодію мотиваційно-ціннісного, змістово-процесуального, інтелектуально-креативного та діяльнісно-рефлексивного компонентів, кожен з яких характеризується проявом конкретних показників. Вираженість цих показників дозволяє говорити про рівень сформованості кожного структурного компонента й у цілому готовності вчителя до інноваційної діяльності. Готовність слід розглядати як синтез різноманітних педагогічних функцій, склад і

значущість яких не є постійними, а змінюються залежно від психічно-людської специфіки кожного молодого вчителя класу й школи в цілому, що дозволяє здійснювати педагогічну діяльність, яка б задовольняла потреби учнів конкретного класу.

Структурні компоненти, які характеризують зміст готовності до інноваційної діяльності, взаємопов'язані та взаємозумовлені. Відокремлення цих компонентів готовності цілком умовне, однак ступінь прояву якостей, що характеризують зміст кожного структурного компоненту, дозволяє говорити про рівень сформованості досліджуваного феномена як показника професіоналізму вчителя.

У психолого-педагогічній літературі з проблем управління освітою однією з головних функцій керівника визначається його вміння створити в колективі особливу атмосферу, яка сприяє розвитку творчості, педагогічної майстерності вчителя. Додамо, що саме атмосфера, дух школи впливають на самопочуття працівників і учнів школи, а також на їхнє морально-духовне та фізичне здоров'я. Для 97% як вчителів, так і учнів позитивний настрій має неабияке значення. Стверджується, що керівники шкіл знаходяться у постійному пошуку шляхів насичення позитивними емоціями життєдіяльності вчителів і учнів. Для цього директору обов'язково треба стати психологом, як кожному, хто має владу над іншими; навіть у маленькому колективі, виробничому чи педагогічному – керівник обов'язково мусить бути психологом, бо він має справу з людьми.

Слід визнати ще такий факт, що сьогоденні вчителі втрачають інтерес до своєї роботи, у більшості з них відсутня педагогічна мотивація. Чи може суспільство їх звинувачувати якщо більшість з них змушені шукати засоби для підтримки свого життя та існування своєї родини поза основною роботою?! Тому, мабуть, в очах співвітчизників професія педагога – це шлях до жебрацтва та безробіття. Від 70% до 82% вчителів переживають стреси, нервові зриви, в емоціях 38,3% вчителів переважає апатія. Одна з причин – невиплата зарплати та її недостатній рівень. Брак позитивних емоцій гостро переживають і школярі, й учителі. Економічний фактор хоч і значний, але не є єдиний чинник негативного стану вчителів: для однієї половини з них таким чинником є неналежні відносини з колегами, для другої - взаємини, стиль спілкування, співпраці з керівниками шкіл. Останні факти наводять на думку, що у нас є суб'єктивні невикористані резерви поліпшення загальної атмосфери в педагогічному середовищі. Відомо, що фактором ефективності педагогічної діяльності є визнання успіху вчителя: 50% вчителів розраховує на те, щоб за зроблену добру справу, кожен здобуток вчасно висловлювалась хоча б подяка. Це сприяло б і встановленню гармонійних стосунків між адміністрацією та вчителями. На жаль, людей у нас цінувати не вміють. Ще за радянських часів відомий педагог-новатор В.Ф.Шаталов, виступаючи в Останкіно, запитував у аудиторії - керівників, чому вони не нагороджують педагогів.

Висновки з даного дослідження. Таким чином формування мотивації творчості молодого вчителя є найважливішою умовою, механізмом і результатом, який спрямовує його на інноваційну професійну діяльність. Тому головною задачею керівників освітніх закладів вважаємо визначення оптимальної стратегії управління інноваційними процесами у закладах освіти і розробка тактики по стимулюванню і розвитку мотивації творчості у молодих вчителів як важливої умови успішності їх інноваційної діяльності.

Перспективи подальших розвідок. Аналіз наукової літератури і шкільної практики обумовлює необхідність постановки і розробки теоретичних положень до залучення молодого вчителя у процес створення педагогічних інновацій авторських програм і творчих проектів.

Список використаних джерел:

1. Андреев В. И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности : Основы педагогики творчества / Валентин Иванович Андреев. – Казань : Изд-во Казанского ун-та, 1988. – 240 с.
2. Виговська О. І. Авторська концепція людини та особистісно орієнтоване навчання: наукове обґрунтування семантичних змін/ О. І. Виговська// Директор школи, ліцею, гімназії. – 2005. – № 5. – С.41-48
3. Даниленко Л. І. Модернізація змісту, форм та методів управлінської діяльності директора загальноосвітньої школи : монографія / Лідія Іванівна Даниленко. – К. : Лотос, 2002. – 140 с.
4. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.
5. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика / Яков Александрович Пономарев. – М. : Педагогика, 1976. – 280 с
6. Сисоева С. О. Основы педагогической творчости : підручник / Світлана Олександрівна Сисоева. – К. : Міленіум, 2006. – 346 с.

УДК 613.4(10)

Л.А. Гандзюк

ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРИКЛАДНИХ ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ШВЕЙНОЇ СПРАВИ

Анотація. На основі теоретичного осмислення та аналізу власного педагогічного досвіду підготовки техніків-технологів швейного виробництва автором розкрито сутність прикладного естетичного смаку, значення зовнішніх та внутрішніх умов педагогічного впливу на формування прикладних естетичних смаків.

Ключові слова: естетичний смак, технік-технолог, педагогічне забезпечення, виховний процес.

Handzyuk L. A. The pedagogical providing of the process for forming aesthetic tastes for future sewing specialists.

Анотація. The article deals with the aesthetic tastes, the role of in-and outconditions for teacher's influence to the forming aesthetic tastes.

Key words: aesthetic taste, technology, technologists, pedagogical support, training process.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формування естетичних смаків є невід'ємною частиною підготовки спеціалістів швейного виробництва. Швейні вироби мають формувати у населення (особливо молоді) поняття про красиве й ганебне в житті, побуті, одязі; мати естетичні смаки.

Естетичний смак – індивідуальна здатність кожної людини вірно оцінювати прекрасне і професійно впроваджувати гарні смаки в життя суспільства: гармонія узгодження внутрішньої і зовнішньої краси людини, гармонії духу і соціального оточення особистості. Через естетичний смак особистість самовиражається, самоформується. Адже естетика вивчає загальні закономірності розвитку естетичних смаків та відношення людини до дійсності, до мистецтва, формування естетичного ідеалу і служить науковою основою естетичного виховання.

Естетичне начало в практиці морального становлення особистості, розвитку професійних якостей, реалізації творчої й продуктивної праці відіграє особливу роль. Проявляти естетичне відношення до виробів швейного виробництва, формувати інтерес у студента до духовних цінностей минулого й сучасного, глибше пізнавати оточуючу природу, цінності художньої культури, розуміти красу продуктів своєї праці – основна задача педагогічного колективу навчального закладу. Виховання високої естетичної культури, формування естетичного смаку диктується запитамі нинішнього суспільства.

Якименко І.П. Вплив підготовки магістрів за спеціальністю «Державна служба» на кадрове забезпечення органів виконавчої влади та місцевого самоврядування Хрсонської області	172
Якименко О.О. Трансформація вищої школи в Україні: управління науково-освітньої галуззю в інформаційному суспільстві	177
Яценко А. А. Кластерні моделі як інструмент підвищення конкурентоздатності регіону	183
Яцук Н.В. До питання управління органами місцевого самоврядування процесом розширеної рекреації засобами соціальної анімації	190
РОЗДІЛ II. Актуальні проблеми педагогічного забезпечення навчального процесу в системі середньої та вищої освіти	196
Біруля В.В. Функції позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків засобами художньої літератури	199
Бургун І.В. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів у контексті компетентнісного підходу до навчання	209
Бутенко В.Г. Дизайнерська підготовка в системі естетичної освіти і виховання молоді ..	216
Владимирова А. Л. Естетичне виховання учнів засобами музичного фольклору в позашкільних закладах	221
Волощук І. А. Мотивація творчості молодого вчителя як основа його готовності до інноваційної педагогічної діяльності	226
Гандзюк Л.А. Педагогічне забезпечення процесу формування прикладних естетичних смаків майбутніх спеціалістів швейної справи	230
Гриньова В.М. Педагогічна культура майбутнього вчителя як підґрунтя його успішної професійної діяльності	235
Гуцольяк О.О. Можливості вищої технічної освіти у формуванні морально-естетичного ідеалу майбутніх фахівців	241
Захаріна Є.А. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи в умовах сучасної парадигми освіти	247
Комар Ю.М. Формування атрибутивної моделі управління мікрорівневою системою навчання студентів управлінських спеціальностей	251
Кривуліна Т.І. Розвиток зв'язного мовлення – найважливіша складова навчального процесу в початковій школі	258
Кузьменко Н.В. Позааудиторна виховна робота як чинник формування професійного самоствердження студентів.....	263
Лаврентьєва О.О. Методологічні знання у системі професійної підготовки майбутнього вчителя.....	268
Лелеко Н.В. Становление личности Н.А. Обуховой как музыканта и выдающейся певицы	274
Матукова Г.І. Характерні риси підприємницької освіти: тенденції та закономірності.....	284
Мешко Г.М. Підготовка майбутніх учителів до створення психологічно безпечного освітнього середовища у школі в контексті завдань педагогіки здоров'я.....	290
Овчаренко О.В. Єврейська освіта в Україні у перспективі етнодемографічних процесів	296
Пахомова О.В. Модель загальнопедагогічної підготовки з формування професійної компетентності майбутніх учителів філологічних дисциплін	306
Прокопова О. П. Формування управлінських якостей менеджера: комунікативний аспект	310
Протасов А. Г. Методика визначення рівня професійної компетентності випускника технічного університету.....	316